

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Thor Arne Bjerknes
Vestre Gaustadveg 36
2230 SKOTTERUD

Vår dato: 20.12.2019
Vår ref.: 201837615-14
Arkiv: 311
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Oversendelse av avslag på søknad – Søknad om å få lukke en sidebekk til Leirbekken i Eidsberg kommune i Hedmark

Vi viser til søknad fra Thor Arne Bjerknes av 25.06.19 om tillatelse til å lukke en bekkestrekning på Bjerknes' eiendom for å øke dyrkbart areal. Her følger NVEs vurdering og vedtak i saken.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Thor Arne Bjerknes, datert 25.06.19:

«Thor Arne Bjerknes ønsker å legge deler av en bekk i rør for å bedre arrondering på jordbruksarealene i en sidebekk til Leirbekken i Eidskog kommune i Hedmark, og søker herved om følgende tillatelse:

I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- Å lukke en sidebekk til Leirbekken.

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning.»

Beskrivelse av tiltaket

Thor Arne Bjerknes ønsker å legge en 120 m lang bekkestrekning i rør. Begrunnelsen for tiltaket er å gjøre det enklere å drive jordbruk, og å øke jordbruksarealet. Ifølge søknaden vil tiltaket kunne frigi 0,002 km² jord til jordbruk.

Bekken som er omsøkt lukket er en sidebekk til Leirbekken i Eidskog kommune i Hedmark. Sidebekken har ikke navn, men området som ønskes lukket ligger rett nordvest for Magnor skole. Bekkestrekningen er vist på kartet under.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Figur 1: Skjermdump fra naturbase.no.

Sidebekken drenerer til Leirbekken som drenerer videre til Vrangselva nær svenskegrensa.

Leirbekken ligger i et ravinelandskap, men bekken er ikke registrert som naturtypen ravine. Området ligger under marin grense og jordsmonnet består av silt og leire. Det er usikkert om det er kvikkleire i området. Tiltakshaver informerer om at jordsmonnet eroderes lett, noe som har ført til stor massetransport av jordbruksmasser ned i Vrangselva. For å bøte på dette er det etablert flere små dammer i Leirbekken med sidebekker, som skal fange opp jordsvinn fra jordene rundt.

Landskapet er hovedsakelig preget av jordbruk og skog. Bekkedalen har intakt kantvegetasjon med trær.

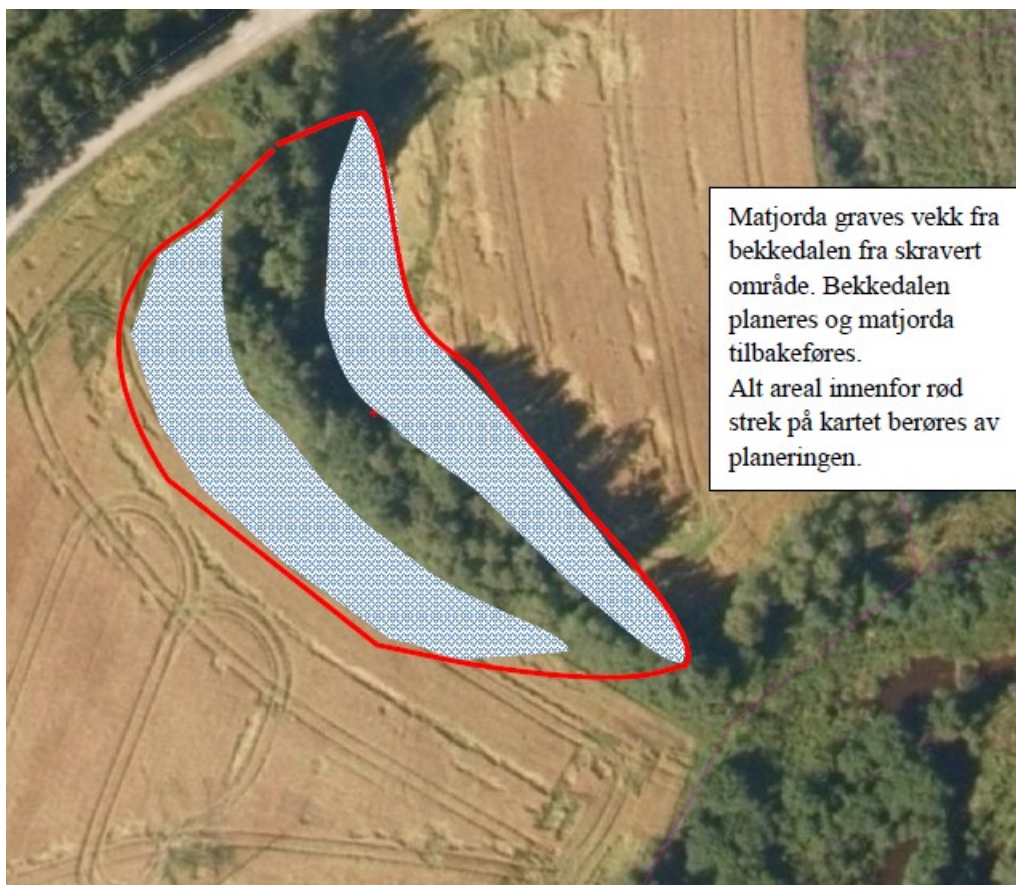
Ifølge tiltakshaver har sidebekken svært liten eller ingen vannføring om sommeren.

Teknisk plan

Rørinntaket til bekkelukkingen etableres rett nedstrøms Mastadvegen. Inntaket blir en slags forlengelse av kulverten under Mastadvegen, men det blir et lite åpent vannspeil for å sikre tilsyn og mulig vedlikehold.

Det legges rør med diameter 600 mm og lengde ca. 120 m i bekken nesten helt frem til samløpet med Leirbekken rett oppstrøms Leirsjøvegen. Utløpet av røret legges ca. 0,5 m over normalvannstand i Leirbekken for å sikre fall videre. Der røret slutter vil bekken måtte renskes for å sikre at vannet har fri vei frem til Leirbekken.

Som utsnittet under viser vil all kantvegetasjon bli fjernet, og bekkedalen blir planert og fylt på med matjord.

Figur 2: Skjermdump fra søknaden.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener saken er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

Eidskog kommune uttaler i brev av 25.10.19:

« ...

Eidskog kommune ønsker å komme med følgende innsigelser imot omsøkt bekkelukking på Bjerknes i Eidskog.

Det er gjennomført en DOK analyse, av området rundt bekkedalen som er lokalisert i et LNF-D område i følge kommunens arealdel, og det er ikke funnet spesielle miljøverdier eller kulturminner tilknyttet bekkedalen. Selv om det ikke er funnet spesielle miljøverdier ønsker kommunen allikevel å rette fokus på at bekkedalen har en verdi i seg selv, gjennom dens funksjon som spredningskorridor og levested for ulike planter og dyr. Det er til stadighet fokus på at kulturlandskapet i Norge blir mer og mer ensformig, blant annet gjennom at spredningskorridorer og åkerøyer forsvinner samtidig som bekker legges i rør og bekkedaler fylles opp. Kommunen ønsker å ta vare på de strukturene som er igjen som er med til å opprettholde variasjon i kulturlandskapet som det ikke blir helt monotont. Kommunen er i dette

tilfellet usikker på om nytteverdien av å legge bekken i rør og fylle igjen bekkedalen er større enn de negative konsekvensene vi har påpekt.

Å legge denne bekken i rør vil kunne føre til at det periodevis kommer veldig mye vann gjennom røret, noe som vil kunne føre til en høy spyleffekt, resultatet av dette kan bli at massene forflyttes ut i Leirbekken.

Bekkedalen er på sitt bredeste ca. 14 meter og totalt på 1,3 daa. Det omsøkte arealet er klassifisert som dyrkbar jord, men dette betyr mindre om bekken legges i rør og bekkedalen fylles igjen. Kommunen ser at omsøkte tiltak kan gi noe enklere driftsforhold for søkeren, men påpeker likevel at det er god tilgjengeligheten til jordet på østsiden av bekkedalen. Jordet er 6.6 dekar og stort nok til at det fint kan drives individuelt. Samtidig som effekten av omsøkte tiltak ikke gir spesielt mye fulldyrka jord som resultat.

Kommunen vurderer effekten av tiltaket som mindre enn risikoen for spyling og nedbygging av spredningskorridoren og vil derfor motsette seg at det gjennomføres bekkelukking på Bjerknes.

Kommunen ser det ikke som relevant å komme med forslag til avbøtende tiltak.»

Fylkesmannen i Innlandet uttaler i brev av 20.09.19:

«Fylkesmannen har vurdert den oversendte planen om å legge en sidebekk til Leirbekken i rør, slik at en kan få en bedre arrondering på jrodene i området.

Tiltaket berører ingen kjente naturverdier, og Fylkesmannen har derfor ingen vesentlige miljøfaglige kommentarer til tiltaket.»

Hedmark fylkeskommune uttaler i brev av 08.10.19:

«Planfaglige forhold

Fylkesdirektøren har ingen opplysninger om at det finnes fisk i bekken, noe som støttes av søkers opplysninger om at bekken antakelig ikke har årsikker vannføring. Til tross for dette mener fylkesdirektøren, av hensyn til målene i vannforskriften og regional plan for vannforvaltning, at lukking av bekker som hovedregel må unngås. Dette også med tanke på senere flomproblematikk og med hensyn til naturmangfoldet i og ved slike bekkedaler.

Fylkesdirektøren mener at vassdragsmyndigheten må vurdere Vannforskriften § 12 og Naturmangfoldloven § 8-12 i den videre behandlingen av denne saken.

Kulturvernaglige forhold

I henhold til våre arkivopplysninger er det ikke kjente automatisk fredete kulturminner innenfor det aktuelle området eller i umiddelbar nærhet. Det finnes videre flybåren laserskanningsdata over omsøkte areal og det er ikke oppdaget spor etter normalt relativt godt synlige kulturminner som eksempelvis fangstgroper og kullgroper i disse dataene. På grunnlag av ovennevnte vurderes det ikke som nødvendig å foreta arkeologisk registrering i saken.

Fylkesdirektøren må likevel ta forbehold om eventuelle ikke registrerte kulturminner, derav kulturminner under markoverflaten. Dersom det i forbindelse med tiltak i marken oppdages automatisk fredete kulturminner som tidligere ikke er kjent, skal arbeidet stanses i den utstrekning det berører kulturminnene eller deres sikringssoner på fem meter. Det er viktig at også de som utfører arbeidet i marken gjøres kjent med denne bestemmelse. Melding om funn

skal straks sendes Hedmark fylkeskommunes kulturminneavdeling, jf. lov om kulturminner § 8, annet ledd.»

NVEs vurdering

Generelt om bekkelukking

Vi anbefaler generelt å unngå bekkelukking, og at andre tiltak (for eksempel omlegging) vurderes først.

Hydrologiske virkninger av tiltaket

Sidebekken som er omsøkt lukket ligger ikke inne NVEs lavvannsapplikasjon NEVINA, men vi får beregnet spesifikk avrenning for området til 12,8 l/s pr. km. Ifølge tiltakshaver er nedbørfeltet til sidebekken på 0,54 km², noe som gir en middelvannføring på ca. 7 l/s. NVE vil få påpeke at usikkerheten ved disse tallene er svært stor, og at eksakt vannføring kun kan bekreftes ved måling. Men vi mener det er svært sannsynlig at bekken går tørr om sommeren og generelt i tørre år. Samtidig så er det åpenbart såpass stor vannføring deler av året at bekken eroderer jordbruksarealer oppstrøms tiltaket, da det er etablert en fangdam for jordsvinn her.

Utover dette er det åpenbart at bekkestrekningen fungerer som flomløp i perioder med mye nedbør. Kantvegetasjonen langs bekken er godt utviklet, noe som vitner om at det renner en del vann der innimellom.

Naturmangfold

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av denne søknaden legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, NVEs egne erfaringer og NVEs egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 27.11.19. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

Det er ikke registrert verken naturtyper eller rødlistede arter i nærheten av sidebekken som er omsøkt lukket. Kantvegetasjon langs bekker er imidlertid ofte artsrike og frodige, og som utgangspunkt skal det ikke gjøres inngrep i kantvegetasjon. En eventuell lukking av bekken vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5. NVE har også sett påvirkningen fra tiltaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Flom og erosjon

Som søker opplyser om i søknaden ligger sidebekken i et område hvor erosjon er et en utfordring. Det er etablert fangdammer for erodert matjord flere steder i vassdraget, blant annet oppstrøms den omsøkte bekkelukkingen. NVE er bekymret for at røret som bekken er planlagt lukket med vil kunne gå tett når erodert matjord dras med nedover bekken. Tett rør vil kunne føre til at bekken må ta seg et nytt løp og muligens erodere mer matjord.

Eidskog kommune skriver at de er bekymret for en spyleeffekt hvis bekken legges i rør, i perioder med større vannføring. Resultatet av dette kan bli større risiko for massetransport ut i Leirbekken.

Det er usikkert om det er kvikkleire i området, noe som må undersøkes grundig, hvis det blir gitt konsesjon og tiltaket gjennomføres.

Landskap

Landskapet er preget av jordbruk og skog. Ifølge søknaden er landskapet, både med jordbrukslandskap og ravinelandskap, vanlig i området, og det er flere raviner med høyere verdi i området.

Eidskog kommune skriver at selv om det ikke er funnet spesielle verdier i landskapet og at det er vanlig for regionen, så har bekkedalen egenverdi, særlig som spredningskorridor. Kulturlandskapet i Norge blir mer og mer ensformig når flere bekker legges i rør og bekkedaler med tilhørende kantvegetasjon forsvinner. Særlig gjelder dette med kantvegetasjon i denne saken, da den er godt utviklet.

Eidskog kommune skriver at de ønsker å ta vare på strukturene som er igjen i landsbrukslandskapet i kommunen.

Kulturminner

Hedmark fylkeskommune skriver at de ikke er kjent med automatisk fredete kulturminner i området. Området er skannet fra fly og det er ikke oppdaget spor etter normalt relativt godt synlige kulturminner som eksempelvis fangstgroper og kullgroper. På bakgrunn av dette vil fylkeskommune ikke kreve arkeologisk registrering i denne saken.

NVE minner likevel om meldeplikten i kulturminneloven § 8, hvis man skulle komme over kulturminner i marken under et eventuelt anleggsarbeid.

Samfunnsmessige fordeler

Tiltakshaver beskriver i søknaden at bekkelukkingen vil frigi 2 dekar areal til jordbruk, og bedre arronderingen på de to jordene som blir sammenslått til ett.

Eidskog kommune skriver at på tross av at tiltaket kan gi noe enklere driftsforhold, så er jordene på hver side av bekkedalen fullt drivbare hver for seg. Det østre jordet som er det minste er på 6,6 dekar og kan fint drives individuelt. Tiltaket gir heller ikke spesielt mye ny dyrkbar jord.

Tiltakshaver peker også på at å lukke bekken fører til mindre erosjon og jordavrenning til Leirbekken. Risikoen for at røret går tett er imidlertid stor, på grunn av erosjon fra oppstrøms jorder.

Oppsummering

Sidebekken som er omsøkt lukket er liten, og det er svært sannsynlig at bekken går helt tørr i tørre perioder. Den fungerer likevel som flomløp i flomperioder. Bekkedalen har godt utviklet kantvegetasjon, men det er ikke registrert naturtyper eller rødlistede arter her.

Det er negative konsekvenser for kulturlandskapet, som Eidskog kommune har motsatt seg. Kommunen er også bekymret for mulig spyleeffekt ved enden av bekkelukkingen når det går vann i røret.

Området bekkedalen ligger i er svært utsatt for erosjon, og NVE er bekymret for at røret ofte kan gå tett ved høy massetransport i vassdraget.

Fordelene ved tiltaket er en liten økning i dyrkbart areal, og noe enklere driftsforhold for tiltakshaver.

NVE er generelt skeptiske til lukking av bekker, blant annet av grunnen nevnt i dette brevet. De små fordelene for tiltakshaver veier ikke opp for ulempene tiltaket har for vannets frie vei, landskap og for erosjonsforholdene i området. Dette til tross for at det ikke er registrert spesielle naturverdier i området.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av tiltaket og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved tiltaket er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
Direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Eidskog kommune
FYLKESMANNEN I INNLANDET
Hedmark fylkeskommune